

Dr. Ömer TORAMAN

İller İdaresi Genel Müdürlüğü Daire Başkanı

Boğazlıyan Kaymakamı Esbaki Kemal Beyin Ailesine Hidematı Vataniye Tertibinden Maaş Tahsisine Dair Kanun

I- Mehmed Kemal Kimdir?

Sirkeci Gümrük Salonu Müdürlüğünden emekli Arif Bey ile Rodoslu Şeyh Vasfi Efendinin kızı Nafia Hanımın oğludur. Babasının memur olarak bulunduğu Beyrut'ta doğdu. Rodos Süleymaniye Medresesinde ilk, Rodos İdadisinin Rüştîye kısmında orta, Antalya ve İzmir İdadilerinde lise öğrenimini tamamladı. 1908'de Mülkiyeden mezun oldu. Önce Beyrut Vilayeti, sonra Cezair-i Bahri Sefid (Ege Adaları) Vilayeti Maiyet Memurluklarında stajını tamamlayıp, kaymakamlığa terfi etti. 1911'de Toyran, 1912'de Gebze, 1913'de Karamürsel, 12 Haziran 1915'de Boğazlıyan kazaları kaymakamlıklarına atandı. Boğazlıyan kaymakamı iken 20 Ağustos 1915'den 9 Ekim 1916'ya kadar Yozgat Sancağı Mutasarrıf Vekilliğinde bulundu. 1916'da Batraski (Şam) Kazası kaymakamlığına, aynı yıl içerisinde İzmit Sancağı Muhacirin Müdürlüğüne nakledildi. Bu görevinden, Boğazlıyan kaymakamı iken menkul ve gayrimenkul bir takım malların yağ-

ma edilmesinde ihmali ve terahisi görüldüğünden Ankara Vilayeti İdare Meclisinin 22 Ocak 1916 tarihli kararı üzerine 13 Haziran 1917'de azl edildi. Konya İstinaf Mahkemesinde yapılan mukakemesi sonucunda 25 Temmuz 1918'de beraat etti. Bu beraatinden sonra hakkındaki azil kararı kaldırılarak Konya Ziraat Müfettişliğinde görevlendirildi. 30 Ocak 1919'da Konya'da tutuklanarak İstanbul'a getirildi ve Bekirağa Bölüğünde hapsedildi. Önce Hayret Paşa Divan-ı Harbinde, sonra Mustafa Nazım Paşa Divan-ı Harbinde

yargılanarak idam cezasına çarptırıldı. İdam cezası 10 Nisan 1918'da saat 17:20'de Beyazıt Meydanında infaz edildi. İki defa evlendi. İlk eşi Subhiye hanımdan Müzehher ve Müşerref adında iki kızı, ikinci eşi Hatice hanımdan ise vefatından altı ay sonra dünyaya gelen Adnan adında bir oğlu vardır. İlk eşinden dünyaya gelen Adnan adındaki ilk oğlu, merhum hayattayken iki yaşında iken vefat etmiştir. (Ali Çankaya, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, C. III, s.1159-1157)

II- Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Beyin Vasiyeti:

“...Küçük yaşta rahmete kavuşan oğlum Adnan’ın medfun bulunduğu Kadıköy Kuşdili Çayırında-ki Kabristanda yavrumun yanına gömülmemi diliyorum. Kabir taşım hamiyetli Türk ve Müslüman kardeşlerim tarafından dikilmesi ve üstüne şöyle yazılmalıdır: Millet ve Memleket uğrunda şehid olan Boğazlıyan Kaymakamı Kemal’in ruhuna fatiha. Perişan zevcem Hatice’ye, yavrularım Müzehher ve Müşerref’e muavenet edilmesini, yavrularımın tahsil ve terbiyesine ihtimam buyrulmasını vatandaşlarımdan beklerim... Türk Milleti ebediyen yaşayacak, Müslümanlık asla zeval bulmayacaktır. Allah Millet ve Memlekete zeval vermesin. Fertler ölür, millet yaşar... İnşallah Türk Milleti ebediyete kadar yaşayacaktır...”

(Ali Çankaya, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, C. III, s.1171)

III- Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Beyin Ailesine Hidematı Vataniye Tertibinden Maaş Tahsisi:

Kayseri Mebusu Ahmet Hilmi Beyin, Sabık Boğazlıyan Kaymakamı maslup (asılmış) Kemal Bey ailesine hidematı vataniye (vatana hizmetler) tertibinden maaş tahsisi hakkındaki kanun teklifinin Büyük Millet Meclisinin 14/10/1338 tarihli oturumundaki görüşmeleri:

Kanun Teklifi

B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Müsellemdir (inkar edilemeyen), ki bazı ölümler milletin hayat ve intibahını (uyanış) kazanırlar, hayatını milleti için feda ederler. Merhum Nusret Bey bu cümleden olduğuna binaen ailesine maaş tahsis etmek

suretiyle millet kadirşinaslığını gösterdi. Bunun gibi Boğazlıyan Kaymakamı merhum Kemal Beyin ailesi de yetim bıraktığı çocuğu ile muhtaç ve elim bir vaziyette bulunuyor. Malum olduğu üzere Kemal Beyi vâhi (boş, saçma) ve esassız isnadata kurban ederek idam ettiler. Sureti vefatı milletin tarihinde iz bırakan merhumun muhtaç bulunan ailesine maaş tahsisi için maddeyi atıyey kanuniyenin kabulünü Heyeti Umumiye arz ve teklif ederim.

Kayseri Mebusu

Ahmet Hilmi

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Esbak Boğazlıyan Kaymakamı olup tehcir ve takdil bahanesiyle Dersaadet’te Divanı Harb kararıyla salben (asılarak) idam edilen merhum Kemal Bey ailesinin muhtaç ve elim bir vaziyette bulunduğundan bahisle, hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında, Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi Beyin merbut (bağlı, ilişik) teklifi kanunisi esbabı mucibesiyile, tetkik ve mütalaa olundu. Hayatını milleti için feda eden ve vatani mukaddesimiz için, kurban edilen merhum Kemal Bey ailesinin muhtaç ve sefil bir halde sürünmesi merhamet ve adaleti milliyeye mugayir olmasına ve aynı isnidattan dolayı, kezalik İstanbul’da idam edilen Nusret Beyin ailesine maaş tahsisi suretiyle kadirşinaslığını gösteren Büyük Millet Meclisinin Kemal Bey merhumun ailesini bu atıfetten (iyilik, lütuf) mahrum bırakmıyacağı tabii bulunmasına ve her ne kadar Layiha ve Kavanini Maliye encümenlerince memurini Devletten olan merhum mümaileyhin (adı geçenin) ailesine usulen maaş tahsisi lüzumu dermayan (ortaya konulmuş) olunmakta ise de müddeti hizmeti kanunen ailesine maaş tahsisine kafi gelecek derecede olmadığı icra edilen tetkikattan anlaşılmasına

mebni (-den dolayı) merhum mümaileyhin melfuf (bağlanmış, eklenmiş) şahadetname mucibince, efradı ailesi dokuz yaşında Müzehher hanım ve sekiz yaşında Müşerref hanım ve dört yaşında Adnan Bey namında üç çocuğuyla Hatice hanım isminde bir ailesinden ibaret olduğu anlaşılmalakla beherine beşer yüz kuruş itibariyle ailei mümaileyhaya hidematı vataniye tertibinden şehri (aylık) iki bin kuruş maaş tahsisi encümenimizce kabul edilmiş ve bu bapta tanzim kılınan layihai kanuniye merbutan (bağlı, bağlanmış) takdim kılınmış olduğundan, bir an evvel tasdikiyle mezkur ailenin zaruret ve sefaletten tahlisleri (kurtarılmaları) Heyeti Celilenin nazarı şefkat ve merhametine arz olunur. 23 Ağustos 1338

Tadil Takriri

Riyaseti Celileye

Maddenin berveçhizir kabulünü teklif eylerim.

Medde 1- “Şehidi milli Boğazlıyan Kaymakamı esbakı Kemal Beyin refikası... ilâ” şeklinde maddenin tadilen kabulünü teklif eylerim.

Sinob Mebusu

Hakkı Hami

Boğazlıyan Kaymakamı esbakı Kemal Beyin ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair Kanun

MADDE 1- Şehidi milli Boğazlıyan Kaymakamı esbakı Kemal Beyin zevcesi Hatice hanımla kerimeleri Müzehher ve Müşerref hanımlara ve mahdumu Adnan Beye hidematı vataniye tertibinden beşer yüz kuruş itibariyle şehri iki bin kuruş maaş tahsis edilmiştir.

MADDE 2- İşbu kanun tarihi neşrin-den itibaren meriyülieradır.

MADDE 3- İşbu kanunun icrayı ahkâmına Maliye Vekili memurdur.

(TBBM Zabıt Ceridesi, Devre I, C. 23, s. 404-408)